

PODNIĘŚĆ (772) *vb pf*

o jasne; w *inf* -é- (17) *Strum* (3), *KochPs* (4), *KochPam*, *OrzJan* (6), *SarnStat* (3), -e- (24) *MurzNT*, *Mącz* (23); w *fut i imp e* oraz o jasne; w *praet i con* -ósł (6) *MurzNT* (3), *KochPs*, *GórnTroas*, *SarnStat*, -osł *OpecŻyw* (5); -osł-, -eśli; w *part praet act* -osszy, -oswszy, -owszy (17), -ósszy, -ówszy (2); -ówszy *Oczko*; -oswszy, -owszy : -ósszy *MurzNT* (3:1).

inf podnieść (151). ◇ *fut* 1 sg podniosę (15). ◇ 2 sg podniesiesz (15). ◇ 3 sg podniesie (53). ◇ 1 pl podniesiemy (5), podniesi(e)m (1) *Kmita Psal*; -emy (1), -(e)my (4). ◇ 2 pl podniesiecie (2). ◇ 3 pl podniosą (6). ◇ *praet* 1 sg m podni(o)słem, -m podni(o)sł (22) [w tym: zapis -zł (1)]. ◇ 2 sg m podni(o)słeś, -eś podni(o)sł (3). ◇ 3 sg m podniósł (165) [w tym: podnios (2)]. *f* podniosła (15). *n* podniosło (2). ◇ 3 pl m pers podnieśli (41); -śli (8), -(s)li (33). *subst* podniosły (8). ◇ *plusq* 3 sg m był podniósł (3). ◇ 1 pl m pers -smy podnie(s)li byli (1). ◇ 3 pl m pers byli podnieśli. ◇ *imp* 2 sg podnieś (40), podniesi (3); podniesi *BierRaj*, *ArtKanc*; podnieś : podniesi *RejPos* (2:1). ◇ 1 pl podnieśmy (8). ◇ 2 pl podnieście (17). ◇ *con* 1 sg m bym podniósł *LatHar* (2), bych podniósł (1) *RejKup*. ◇ 2 sg m byś podniósł (5), by podniósł (1) *SkarKaz*. ◇ 3 sg m by podniósł (20). *f* by podniosła (2). *n* by podniosło (1). ◇ 1 pl m pers bychmy podnie(s)li (1). ◇ 3 pl m pers by podnie(s)li (4). ◇ *con praet* 3 sg m by był podniósł (1) *Strum*, by był podniósł (1) *PaprUp*. ◇ *impers praet* podniesiono (7); -ono(1), -(o)no (6). ◇ *part praet act* podniosszy (71) [zapisy: -złzy, -złfy (41), -fzłzy, -fzłfy (16), -żłzy (7), -słzy, -fłzy (5), -fłfy (2)], podnioswszy (40) [zapisy: -fwłzy, -fwłfy, -swszy, -swłzy, -fwszy, -fwłzy (28), -zwłzy, -zwłfy (12)], podniowszy (32), podniosszy *FalZioł* (6); -osszy *HistAl* (3), *LubPs* (2), *RejWiz* (3), *RejFig*, *RejZwierz* (2), *SienLek*, *RejAp* (2), *RejPos* (15), *GrzegŚm*, *RejZwierz* (3), *RejPosWstaw*, *BudBib* (4), *BudNT* (2), *MWilcHist*, *GrabowSet*, *WujNT* (10), *SkarKaz*, -oswszy *HistJóz*, *RejPs*, *MurzHist*, *KrowObr* (4), *ArtKanc*, *PaprUp*; -owszy *MetrKor*, *GroicPorz* (4), *KwiatKsiąż*, *Mącz*, *GrzepGeom*, *WujJud*, *Calep*, *PowodPr*, *CzahTr* (3); -osszy : -oswszy : -owszy *OpecŻyw* (1:12), *MurzNT* (-:3:1), *Leop* (4:-:2), *BibRadz* (7:-:2), *BielKron* (4:-:1), *HistRzym* (1:1), *SkarŻyw* (-:8:5), *ZapKościer* (-:6:4), *StryjKron* (-:1:2), *CzechEp* (1:-:1).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* wstaję, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Przemieścić w górę; erigere, sustollere, tollere PolAnt, Vulg, Mącz; levare HistAl, Vulg, PolAnt; elevare Vulg, PolAnt; allevare, supportare, suscitare Vulg; consurgere facere, exaltare PolAnt; attollere, subducere, submovere Mącz* [w tym: kogo, co (208), czego (5)] (225) : *OpecŻyw* 140; *RejKup* cc5; Gdy Alexander vmął/ Książęthá podnieśli ciało iego/ á przybráli ie w fízaty krolewskie *HistAl* N4; *MurzNT* *Matth* 12/11; *GliczKsiąż* E5v; podniosłzy mu [koniowi] nogę/ z gnoiu álbo z błotá ochędoż *SienLek* 177v; *RejPos* 151v, [154]; Tedy ią kazał zá włofy záwieścić [...]: ták ifz zá włofami/ fkorá wzgorę oczy záfłoniłá/ y twarz podniosłá. *SkarŻyw* 151, 63, 413, 528; *MWilcHist* D4; Po vkrzyżowánui/ naprzod krzyż podniešiono *LatHar* 319.

podnieść z czego (1): Kiedy niebo łuk z wody y Strzelcá podniešie. Z niémi Lutnia/ y Cepheus ku górze wynika *KochPhaen* 23.

podnieść na co (2): Crucifigo, Obiešić/ Ná fzubienicę podniešić. *Mącz* 127a, 457d.

podnieść czym (2): á potym podnies vpadły ięzyczek palczem *FalZioł* I 66d; vczyniwłzy włošien z ogoná końfkięgo/ [...] záwlecż go pod fkorę/ ktorá nożem podniešić mušifz *SienLek* 171v.

podnieść na czym (1): kazał też y S. Dorotę drugi raz ná palách podnieść/ á gdy była męczóná: [...] Páná Bogá chwaliłá *SkarŻyw* 125.

W przeciwstawieniu: »podnieść ... spuścić (a. upuścić)« (3): *OpecŻyw* 140; NAprzod położywłzy rodzącą wznak/ głowę na doł łpuścić á nogi iey zdrugą połowiczą podnieść *FalZioł* V 33v; *SiebRozmyśl* D3v.

W charakterystycznych połączeniach: ciało podnieść (3), forty, Jezusa, języczek, łuk, nogę, nozdrze, owce, skórę, Strzelca, św. Dorotę, twarz.

Zwroty: »podnieść burzliwości, nawałności swoje« = *wzburzyć się* (1:1): A łnadz by łie też gory powłtawłły topiły wmorze/ ábo też morze nád gory podniołło nawałności łwoie żadny łtrách ná nas nieprzydzie *RejPs* 69v, 138v.

»kotwicę podnieść« = *anchoram (anchors) prendere a. solvere a. tollere Mącz* [szyk zmienny] (3): *Mącz* 9b, 457c; Pompeius włthąpiwłzy w łódź/ kazał kotwic[ę] podnieść *Phil* C4.

»proporzec podnieść« = *wciągnąć na maszt* (1): A tym czáfem proporzec Duńłki podniešiono *KochPam* 86.

»podnieść wyżej« (1): A ón co przy wodźie łtoi/ ma pilno pátrzyć przez ón Instrumenth/ po wodźie skóncá ónymi dźiurkámı do ónego znáku: á ma wołác/ podnieš wyżej áłbo niżej/ áże ón Cél práwie dobrze wźrzy. *Strum* C4.

»wzgórę, ku górze podnieść« [szyk zmienny] (3:2): *SienLek* 165; *RejPos* [154]; *Strum* B3; ktorých ciálá ná tym mieyłcu [...] głęmboko w trunie naydziełz: y podniešielz łe wzgórę/ y košciól łmienim łch zbuduielz. *SkarŻyw* 566; *SiebRozmyśl* D3v.

»podnieść wzwod [= most zwodzony]« (1): Biłágrodzánıe [...] podniešli wzvod ták łż żadny łniemogł wćiec *BielKron* 316v.

»od ziemié podnieść« (1): łEzufa [!] milégo [...] malo od ziemié podniozwłły/ za łię go ná ziemié cięłłko wpułcili *OpecŻyw* 140.

Szereg: »upuścić albo podnieść« (1): że mušieli owi dwá/ ktorzy Synwágę trzymáią wpułć/ áłbo wzgórę podniešć/ ná nożu Synwági *Strum* B3. [Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.]

Przen (2) : Vłkróm z łálki łwéy morzkié nawałności. A podnieš ogień portu zbáwiennégo *KochFrag* 15.

Zwrot: »podnieść wzgórę« (1): wezmę łrzedni punkt z tego Cynká/ y podnioę go myslá wzgórę *OrzQuin* I.

a. *Wykonać ruch w górę czymś trzymanym w ręku* (67) : *Leop Ex* 14/16; *BibRadz Ex* 14/16; Rzekł potym Pan Bog do Moizełzá áby mowił Aaronowi/ łżby podniołł rozgę á vderzył w proch ná zyemi. *BielKron* 29v, 47v; *Mącz* 457d; *BielSpr* 2v; *BudBib Ex* 7/20; (*did*) Theoron podniozłzy łákie arma. (-) *MWilkHist* B4, B4, B4v; *CzechEp* 81.

podnieść na kogo, na co (5): A ták gdy podniołł Moizełz łáfkę łwą [*Et extendit Moseh virgam suam*] ná Egipłłką ziemię/ Pan wzrułzył wiátr ná ziemię zewłchodu *BibRadz Ex* 10/13. Cf »rozgę podniešć«.

W charakterystycznych połączeniach: podniešć arma (2), bartę, krzyż, łaskę (4), miech, miecz, proporczyki, rozgę, tarczą, wiosłó.

Zwroty: »w obu ręku podnieść« (1): POCzciwości figurá/ dzyeciátko nadobne/ Wianeczek ma ná głowie/ ná wŕzytkim fwiebodne. W obu ręku po wianku/ ku gorze podnioŕŕo *RejZwierz* 113v.

»rozgę, kij [na kogo] podnieść« = *baculum levare PolAnt* [szyk zmienny] (3:1): iáko nyektorzy rodzicy s kochánkámí fwemi ták fie obchodzą/ że ná nie nye telko rozgi podnyesc/ ále y pálcá zákrzywić nigdiby nye rádzi *GliczKsiąz Gv; BibRadz Is* 10/24; *BielKron* 115 [2 r.].

»podnieść wzgorę, ku gorze, na gorę« [szyk zmienny] (4:2:1): *RejWiz* 149; *RejZwierz* 113v; Oni fie tylko dżiwowáli podniowŕzy káždy fwe wioŕŕo ná gorę. *BielKron* 451; *RejPos* 305; *MWilkHist C, Cv; StryjKron* 160.

Przen (42) :

podnieść przeciw(ko) komu (4): przeciwko którému [kacerstwu] podnieŕmy w boiu tym znák Krzyżá ŕwiętego *OrzQuin* M4. Cf »podnieść miecz«.

podnieść czym (1): Tám krory [!] prágnął dobrze wieŕć zácżęte ŕprawy/ lub ŕmiáŕŕá podnioŕŕ ręká miecz Bellony krwáwy [...]/ Do niey [Fortuny] oddawał próŕby niewátpliwe. *WitosŕLut* A6.

W przeciwstawieniu: »podnieść ... zŕożyć« (1): álcnoć zbroie podnieŕć ále iá trudno zŕożyć *BielKron* [332³].

Zwroty: »podnieść chorągiew, znamię, znak« [w tym: na kogo (1)] = *stanąć do walki; levare signum Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (4:3:2): *Wróbŕŕoŕt* 13/4 [2 r.]; Okazaŕeŕ ták moŕny znák boyącym fie cyebye/ Ktory dla twey prawdy fwyętey zacnye podnyefiemy *LubPs* O5; *Leop Ier* 4/6; *BibRadz Ier* 50/2; áczkolwiek iuŕ wiedźieli náŕzy o tey przygodźie/ boŕmy chorągiew fwoię ná nie podniefli byli z domu *BielKron* 454; *BudBib Ier* 50/2; *KochPs* 28; *PowodPr* 57.

»krzyŕz ŕwoj podnieŕć« = *podjąć cierpienie* (1): krzyŕz fwoy ochotnie podnioŕŕ/ wŕzytkim Biŕkupom rádząć/ áby fię do zgody á pokoiu mieli/ á iego krzywdy niebaczyli. *Skarŕŕyw* 89.

»podnieŕć miecz, zbroję, broń, paweŕę, szablę« [w tym: na kogo, na co (8), przeciw komu (3)] = *wystąpić zbrojnie, zaatakować; levare gladium Vulg; consurgere facere scutum PolAnt* [szyk zmien] (6:5:1:1:1): Nie podniefie národ przeciw narodowi mieczá/ áni fie będá więcey ćwiczyć ku bitwie. *Leop Is* 2/4; Bo kto fwą broń podniefie/ pewnie iuŕ nie ŕmieŕzno *RejZwierz* 143; S tey przyczyny wielki Kniáz Moŕkiewŕki podnioŕŕ zbroie ná Krolá Poŕŕkiego *BielKron* 437v, 232 [2 r.], 253v, [332³]; *BielSat Gv; BudBib Ez* 26/8; *NiemObr* 4; *OrzJan* 9; *WitosŕLut* A6; [Boleŕław IV] Ten ŕzablę podnioŕŕ przeciw Henrykowi *KlonKr* D, C2v.

»podnieŕć wysoko« (1): Poŕuerunt figna ŕua figna [...] Podniefli znamiona ŕwoie znamiona/ podniefli wyfoko *Wróbŕŕoŕt* 73/4.

a) O Bogu wobec ludzi (17) :

Zwroty: »podnieŕć chorągiew [do kogo, miedzy kogo, w kim]« = *zacząć wojnę; elevare a. exaltare vexillum PolAnt* (3): Podniefie chorągiew w narodoch dálekich/ á ŕwiŕtáníem przyzowie lud z ŕkończyn ŕiemie *BibRadz Is* 5/26, *Is* 11/12; *BudBib Is* 49/22.

»podnieŕć miecz« [w tym: na kogo, na co (2)] = *ukarać; gladium vibrare Vulg; applicare gladium PolAnt* (3): *Wróbŕŕoŕt* 7/13; *BibRadz Iob* 40/14; w káŕdey nieŕpráwiedliwey walce [...]/ gdy ŕpoŕecznie idá oni ŕzárpáczę ná roŕterki ony/ iŕći teŕ tam pokoy/ iŕći teŕ tám zgodá/ á coŕ potym/ iuŕ ná on pokoy y ná onę zgodę podnioŕŕ Pan miecz fwoy *RejPos* 334v.

»podnieść rog (zbawienia)« [w tym: komu (2), na co (1)] = *erigere cornu PolAnt, Vulg; levare cornu PolAnt (3): BibRadz Luc 1/65; BudBib Zach 1/21; Y podniósł rog zbawienia nam/ w domu Dawidá fluzebniká fwego. WujNT Luc 1/69.*

»podnieść sceptrum, laskę, rozgę« [w tym: na co (= w jakim celu) (2), na kogo (1); *sceptrum to jest laskę (1) = ukarać, zesłać plagi [szyk zmienny] (4:3:2): RejKupSekl a4; Y pobudzi Pan załtepow przeciw iemu bicż iáko w porażce Mádiańfkiey ná opoce Oreb/ á rozgę fwoię nád Morzem/ y podniefie iá [et elevabit eam [sc. virgam] super eum] iáko w Egipćcie. BibRadz Is 10/26; RejPos 232 [5 r.], 233.*

a. *O Sakramencie Ołtarza (2)*: potym kielich podniósłwzy z Winem y z wodą/ ták mowifz *KrowObr 169v.*

Zwroty: »podnieść ku gorze« (1): *KrowObr 170 cf »podnieść obiema rękoma«.*

»podnieść obiema rękoma« (1): I podniósłwzy obiema rękoma kielich/ máło ku gorze ták dáley ffemrzełz. *KrowObr 170.*

b. *Postawić na nogi lub posadzić tego, kto upadł, leżał albo siedział nisko (też o przewróconym posągu) (36)*: Elzbieta pořadzila Mariá na miełtzu wyłfem/ ale pokorná panna fiadla v nog elzbiety/ poty^m ona z vcżliwością podniósła iá *OpecŻyw 11v, 112; RejPs 168; á otho Dagon [tj. posąg bóstwa] leży ná twarzy ná źiemie/ przed Archą Páńfką: Tedy podniefli Dagoná/ y poftáwili ná fwym miełcu. Leop 1.Reg 5/3; Biádá fámemu: bowiem gdy vpádnie/ niema ktoby go podniósł [non habet sublevantem se]. Leop Eccle 4/10, Eccli 12/14, Ier 50/32, Act 3/7; Gdy nádbieżyłz bydlę vpádle [...] podnieš ie *BielKron 44, 63, 80 [2 r.], 109v; RejPos 74 [2 r.], 261v; BudBib Deut 22/4; fłyfząc ony Duchá S. pełne á mocne fłowá [...] iáko zároožony [!] vpádl ná źiemie. Podniósł go iego żołnierze SkarŻyw 165; Y kazał go Stároftá nielutošćiwie ołowiánymi báfałyki bić. y gdy go podniešiono zbitego/ rzekł Stároftá SkarŻyw 532, 463; ArtKanc V3; WujNT Mar 1/31, 9/27[26], Act 3/7, 9/41, 10/26; SkarKaz 633a.**

Zwroty: »podnieść na nogi« (1): *Erigere in gradus, Podniešć ná nogi. Mącz 350c.*

»za włosy podniešć« (1): a niemogącego wfátz/ za wlofy z źemie podniefli *OpecŻyw 137.*

»podniešć z, od źemie« [szyk zmienny] (7:1): *OpecŻyw 15v, [80], 137; BielKron 110; SkarŻyw 497, 566; Tám ieden profty/ chudy á nieznáczny Zołnierz podniósłwzy Bolesławá z źemie/ ná koniá go fwego wfádlł StryjKron 220, 6.*

c. *Wziąć do ręki, chwycić (20)*: Zásię tedy podniefli kamienie/ żydowie/ aby go vkamionowali *MurzNT Ioann 10/31; BielKron 29, 32v; RejAp 153v; HistRzym 121v; Y pífarz pápiru nie podniefie/ až łobie pírwey rozmyłli co ná nim pífáć ma. RejZwierc 22v, 77; WujJud 9; Potym rułzyli fie Káháthymowie niółác šwiátošći/ y podniefli [et stare fecerunt] przebytek *BudBib Num 10/21, Deut 27/5; BudNT Ioann 10/31; SkarŻyw 286, 484; WujNT Apoc 18/21.**

W charakterystycznych połączeniach: podniešć archę (przebytek, skrzynię Bożą) (3), kamień (4), kij, noż (2), papier, rozgę, żelazo.

a. *Coš nisko leżącego (6)*: Bo lekka rzecz gdy upadnie, podniešć ci ją može snadnie *BierRozm 27; Káplán gdy miał Młzá nieopátrnie/ zwálił rękawy Bože ćiáło z ołtarzá/ [...] podniešli ie obádwá Káplán y minifránth. BielKron 398v; SkarŻyw 101.*

Zwroty: »podniešć precz« = *usunąć (1): Submoveo, Ziáć z drógi/ Podniešć precz. Mącz 235a.*

»podnieść na stronę« = *odłożyć* (1): Wnet mu fie pług z awádził aż łtánęły woły/ Aż mu fie lemiesz złomił práwie thák ná poły. Podniefie gi ná ftronę *RejWiz* 125v.

»z ziemie podnieść« (1): kyedi vyrzal kogo ydącz, thedi hneth on zlothi na zyąmyą porzuczill. zathem thak yakoby on na kogo łzyą wáfadzili obaczil z zyemye podnyołł *LibMal* 1545/94.

d. *Wziąć na ręce* (5) : Poty^m matuchna z wielkim wefelim fynączka podniofla *OpecŻyw* 26v; *GosłCast* 24.

Zwroty: »podnieść na ręce, na ramiona, rękoma« [*szyk zmienny*] (1:1:1): *OpecŻyw* 48v; *HistAl* A8; *Włtań/ á weźmi diżećię* [!]/ y podnieś ie ná ręce [*tolle puerum*] *BibRadz Gen* 21/18.

»podnieść z ziemie« (1): Plakala téz ij náfwiełłfv [!] panna Maria/ ktorá go gdy fie narodzil/ rękoma łwyma podniofla z ziemie *OpecŻyw* 48v.

e. *Wznieść w powietrze* (7) : I Podniołł mię Duch/ y w wiodł do brony domu Páńfkiego od włchodu flońcá *Leop Ez* 11/1, *Ez* 3/14, 43/5.

Zwroty: »do nieba podnieść« (1): Niechże łobie rozmyłli [*pan albo książę*] iefliże go do niebá podniołą czyli téz thák w ziemie zółtác muśi iáko naubofłzły/ y tákże iego kości łmierdzieć będą iáko y naubofłzłego *RejZwierc* 48.

»podnieść na wysokość powietrza« (1): Thedi vmyłłi w łwym łercu łpráwić tho iákoby go Gryfowie mogli podnieć ná wyfokoć powiethrza *HistAl* M5.

»wzgórę podnieść« (1): Okręty pod mur przyłżyły/ gdy Archimedes łństrumentámi [...]/ iedny z muru ćłńnac ku dołu zátapiał [...]: łńfzé wzgóřę podniołwłzy/ tám y łám miotał *GrzepGeom* Bv.

Przen (1) :

Zwrot: »podnieść wzgóřę« (1): Podniołłes mię wzgóřę [*elevasti me*]/ á iákoby ná wietrze zółtáwiłłfy/ okrutnieś mię łółrąćłł. *Leop Iob* 30/22.

f. *Wznieść wraz z poziomem wody* (4) : *BibRadz Gen* 7/17; *BielKron* 4v; á przyidzie łłz ná tę góřę wodá y ten korab podniešie. *SkarŻyw* 270.

Zwrot: »podnieść wysoko od ziemie« (1): A rozmnożyłwłzy fie wody/ podniołly korab wyfoko od ziemie *Leop Gen* 7/17.

g. *Podkasać, podchylić; discooperire Vulg* (6) : Ia to bacząc/ podniołłem kofzulę/ pokropilem ie [*patrzących*] wodą włáfną. *BielKron* 458, 312. [Cf **PODNOŚĆ** 1.f. *CzechEp* 191.]

podnieść czego (4): *Leop Ruth* 3/4; *RejFig* Cc4; *Subducere pallium lapsum a cubito*, Podnieść łukniey. *Mącz* 97a, 457d.

W charakterystycznych połączeniach: *podnieść koszulę, płaszcz, podółki, sukniej* (3).

h. *Nastroszyć; arrigere, pectere Mącz* (5) : *FalZioł* IV 42c; *Erigere cristas*, Grzebień podnieść/ To yełł Pyłznym á nádętym być. *Mącz* 350c, 285d, 350a.

Zwrot: »podnieść wzgóřę« (1): [*okoń*] podniołłłzy wzgóřę łkrzele ktore ma ołthre/ ogonem fie obracza do Szczuki. *FalZioł* IV 36d.

i. *W znaczeniach przenośnych* (38) :

Zwroty: »podnieść duszę, serce« [*w tym: k(u) komu, k czemu* (8), *do kogo* (3) (= *ku Bogu, do Boga*); *duszę i serce* (1)] = *levare anima(m) Vulg, PolAnt; erigere mentes Mącz; levare corda PolAnt* [*szyk zmienny*] (9:8): *PatKaz II* 63v; *PatKaz III* 106v; bomci k tobie podniołł dułze moie. [*Ps* 142/8]

(*koment*) Drogę, to ięft Ewangelią twoię K tobiem podniołł, Czulfz modłacz fie o to. *WróbŻołt* 142/8, C6, 85/4, dd4; Podnieście fercá wzgorę *KrowObr* 196; *BibRadz Thren* 3/41; *Mącz* 350c; *BudBib* I 311c *marg*, *Thren* 3/41; *ArtKanc* L5; *LatHar* 171, 613; *WujNT* 249.

»podnieść modlitwę [k komu (= ku Bogu)]« (1): A przetożem z ziemie podniołł kthobie modlitwę [exaltari ab ira supplicationem] *BibRadz Eccli* 51/13.

»podnieść myśl (a. umysł)« [w tym: ku komu (= ku Bogu) (2)] [szyk zmienny] (3): *RejPs* 35v; Támże wždy/ ácz nieciáło/ ále vmyłł podnieś ku Bogu/ myłłac nieco dobrego. *SienLek* 11v; *MycPrz* I [A3]v.

»podnieść myśl« = *zhardzieć* (1): Záchciáło fie wnet było niebożáthku rządzić/ á podniołł myłł fwoię *RejPos* 200.

»podnieść w niebo, do nieba, pod niebiosy« (2:1:1): *PatKaz* II 63v; *BudBib Thren* 3/41; *WujNT* 249; Ali po długim czásie Cintius Złotwłofy Krzyknał śmiáło/ wefele podniołł pod niebiofy. *SapEpit* A2v.

»podnieść ręce do Boga, ku Bogu« (1:1): *BibRadz Thren* 3/41; Podnieśmy ferce náłze/ y ręce ku Bogu w niebo [Levemus corda nostra cum manibus ad Deum in caelis]. *BudBib Thren* 3/41.

»podnieść rozum, rozumu« [szyk zmienny] (1:1): O namyleyfzy podnyefzmy rozum náłch *PatKaz* II 39v; *BielŻywGlab* nlb 8.

»wysszej podnieść« (1): Chczemyli wyłłzey rozumu podnieć naydziem inłze przodki náłze [tj. *Chrystusa*] *BielŻywGlab* nlb 8.

»podnieść wzgorę« (2): *KrowObr* 196; POdnieśmy teras włzyfscy myłłi náłze wzgorę *MycPrz* I [A3]v.

a) *O Bogu wobec człowieka* (14) : Podnieś nád námi światło oblicza twego Iehowo. *BudBib Ps* 4/6.

Zwoty: »podnieść z dołu« (1): Włtąpiłem áż w niłkości gor/ [...] á iednákeś ty podniołł z dołu dułzę moię/ o moy Pánie Boże. *BibRadz Ion* 2/7.

»podnieść [czyj] duszę, myłłi, serca, rozum« [w tym: ku czemu (2), „k sobie” (= ku Bogu) (1)] = *ascendere vitam PolAnt* [szyk zmienny] (2:2:2:1): Podnyefy kłobyte panye ferca náłse abi tu nazyemy zadney lyubofcy nyemyali *BierRaj* 19; *RejPs* 168v, 177, 197; *BibRadz Ion* 2/7; á przeto ten nam tylko łam obyczay zołtawa ku iftności Boskiewy poznániu/ áby sie oná z námi złączylá/ á niepodobnym obyczáiem náłz rozum wzgorę podniołłá *KuczbKat* 100; *LatHar* 177.

»podnieść [czyj] głowę« = *wspomóc, dać poczucie bezpieczeństwa* (4): *RejPs* 29; okáz możność fwoyę/ A podnyes vniżoną nędzną głowę moię *LubPs* B2v [idem *ArtKanc*], G2v; *ArtKanc* Q.

»[komu] podnieść prawicę« = *dać potęgę* (1): Pomázáncowi memu Cyrułowi podniołę práwicę/ á poddam pod nię lud y krolełtwá wielkie. *BielKron* 110v.

»podnieść wzgorę« [szyk zmienny] (2): *KuczbKat* 100; Podnieśiłz [!] wzgorę/ że k Tobie pátrzem y z dołu *ArtKanc* H2v.

2. *Wykonać ruch w górę części ciała; elevare Miech, Vulg, PolAnt; levare Vulg, PolAnt; attollere, extollere PolAnt, Mącz; extendere HistAl, PolAnt; adicere, ascendere, expandere, mittere, sustollere PolAnt; sublevare Vulg; erigere Mącz; tollere Calag [w tym: co (291), czego (12)] (303)* : Smokowie też mieli ná głowiech fwyh grzebienie/ á ták łzli podniołłzy brzuchá łwe á rozdziewiłzy páłzczeki *HistAl* H6; *GroicPorz* v2v; *RejWiz* 71; A gdy chodzili Cherubinowie łłli łpołu y kołá wedle nich: á

gdy podniofli [!] Cherubinowie fkrzydła swoie/ áby fie vnielli od źiemie/ nie zołtháwały koła *Leop Ez 10/16; KwiatKsiąż Bv; SkarŻyw 113; [Ielen też łtoi podniowłzy rogi KmitaŁów A3v]*.

W przeciwstawieniu: »podnieść ... spuścić« (2): Albo miałto takowey przyfýęgi/ [...] z rofkazania Stárfzego Przyfýęznika/ podniefye dwa pálcá y zás łpułci *GroicPorz x3; SkarŻyw 310*.

W charakterystycznych połączeniach: *podnieść brzucha (pl), członki, ogon, palec, rogi, skrzydła, szyję, uszy*.

Zwroty: »podnieść głowę, łeb, głowy (G)« = *extollere caput Mącz; levare capita PolAnt* [szyk zmienny] (14:3:2): *OpecŻyw 144, 145v, 150v; FalZioł IV 25a; Bo to Ludziam rzeć takowa Choczya wydzys iż iuż kona. Gdy kko [!] opienędzach mowy Wnet podniełzie kazdy głowy. RejKup f4; Nie jełt godna moja głową Bych yą podniołł RejKup ee2v, m6; HistAl B; RejWiz 30v, 107v; (nagł) Iáko s świnié koniká vcźynić. (-) [...] Wfiądźże ná nię á świeże gowno weźmi w zęby/ Toć poydźie łeb podniołłzy łámá nie zwie kędy. RejFig Bbv; BibRadz I 3a marg; Mącz 37b; HistRzym 55v, 94; RejPos 70v; RejZwierc 113, 154; CzechEp 37; [MurzNT Luc 21/28 (Linde)].*

»podnieść w niebo (a. w wysokość nieba), ku niebu, do nieba« = *ad caelum levare PolAnt, Vulg; elevare ad caelorum (a. caelos), sustollere in caelum PolAnt; tollere ad coelum Calag* [szyk zmienny] (28:8:5): *OpecŻyw 26v, 53, 68; MurzNT Luc 18/13, Ioann 17/1; LubPs gg5v; KrowObr 107v, 111; BibRadz Luc 18/13; BielKron 29v, 147; RejAp 84; toć iełt owłzem frodze we włzem pífmie rofkazano/ ábyś po włzytki dni żywothá twego żył pocźciwie/ [...] nie ták iáko ina bełtia/ ktora tylko w ziemię łeb wnurzywłzy/ pátrzy nátkánia brzuchá swoiego/ á głowy fwey nigdź w niebo podnieść nie może. RejPos 70v, 22v, 202 [2 r.], 202v, 349; KuczbKat 360; BudBib Deut 4/19, Dan 12/7, 2.Mach 14/34; BudNT Luc 18/13; Calag 127b; SkarŻyw 58, 224, 341, 436, 441 (8); CzechEp 37, 270; LatHar 57, 140, 145; WujNT Luc 18/13, Ioann 17/1, Apoc 10/5; CzahTr K4.*

»podnieść oblicze, oblicza (G), gębę, [twarz]« [w tym: do Boga (1)] = *elevare faciem PolAnt* [szyk zmienny] (1:1:1): *RejZwierc 69v; BudBib Iob 22/26; Włtydźeć fie záprawde/ o Pánie moy/ podnieść oblicza mego/ w wyłokość przełłicznego niebá twego. LatHar 145; [Nie będzie śmiał twarzy podnieść zwyciężony twémi dobrodźieyłtwy SenekaGórn 41 (Linde)].*

»podnieść oczy, oczu« [w tym: na kogo, na co (5), ku czemu (2), około siebie (1)] = *spojrzeć; elevare a. levare oculos Vulg, PolAnt; attollere oculos PolAnt, Mącz; sublevare oculos Vulg* [szyk zmienny] (54:6): A onij podniołwłfy fwe oczy/ nikogo niewidzieli/ iedno łámégo Iezu Kriłta. *OpecŻyw [57]v; HistJóz B4; MurzNT Matth 17/8, Luc 6/20; LubPs cc2v; Leop 1.Mach 5/30, Ioann 6/4, AAA2; BibRadz Gen 22/13, Ex 14/10, Ez 18/15; OrzRozm Q4; Rzekł k niemu Pan Bog: Podnieś oczy twoie/ tę zyemię włzytkę ktora widziłz tobie dam BielKron 11v; Mącz 457d; GórnDworz O5; HistRzym 49, 82v; BudNT Matth 17/8; Vkróciłeś lat iego kwitnácéy młodości/ Oczu podnieść niemoże pełen zelżywości. KochPs 135; WujNT Matth 17/8, Luc 6/20.*

~ Szeregi: »podnieść oczy a obaczyć; podniosszy oczy obaczyć« = *levare oculos et videre PolAnt; levans oculos videre Vulg* (2;2): *Leop Ex 14/10; Tedy Lot podniowłzy oczy fwe/ obaczył włzytki rowniny nád Iordanem BibRadz Gen 13/10, Ier 3/2; BudNT Ioann 4/35.*

»podnieść oczy a obeźrzeć« (1): podnieście oczu wálłé/ a obeźrzycie królewłtwa ijęzetz iuż fie biełięá ku źniwu *OpecŻyw 50v*.

»podnieść oczy a (i) oglądać (a. wglądnać)« (2): *OrzQuin* K4; Podnieś oczy fwe/ á oglądáy zemći ia Gwido towarzysz twoy. *HistRzym* 79.

»podnieść oczy i (a) pojrzeć (a. wejrzeć)« = *levare oculos et videre PolAnt* (2): Podnieś oczy fwe/ á poyrzy z mieylća tego gđzieś teraz ieft/ ku Pułnocy *BibRadz Gen* 13/14, *Is* 60/4.

»podnieść oczy (a. oczu) a przypatrzeć się« = *levare oculos et videre PolAnt, Vulg* (2): Podnieście oczu wálznych/ á przypátrzcie fię kráinam/ boć iuż białe fą ku żniwu. *BibRadz Ioann* 4/35; *WujNT Ioann* 4/35.

»podnieść oczy, (a, i) ujrzeć; podnioswszy oczy ujrzeć« = *levare oculos et videre; elevans oculos videre PolAnt, Vulg; attollere oculos et intueri, elevare oculos et videre PolAnt; sublevare oculos et videre Vulg* (16;12): *OpecŻyw* 52; *HistJóz* Dv; *MurzNT Luc* 16/23, *Ioann* 6/5; Abyś fnać nie podnioł otzu do niebá/ y vyrzaeś Słońce/ y Kxiężyc y wzyfłki Gwiazdy niebiefkie/ y omyliwzy fie/ kłaniaeś fię przed nimi *KrowObr* 111; *Leop Gen* 22/4, 31/10, *Dan* 10/5, *Zach* 1/18; *BibRadz Gen* 22/4, *1.Reg* 6/13, *1.Mach* 4/12; Podniefli tedy Izráelowie oczy fwoie wzgorę/ vyrzeli wielką moc Egipczykow zbroynych *BielKron* 30v; *HistRzym* 49; *RejPos* 80v, 161; *GrzegŚm* 58; Potym gdy fię ráno rozedniało/ podnioszy oczy fwe/ vyrzeli wielki i niezliczony poczet ludu [*et elevaverunt oculos suos, et ecce populus multus*] *BudBib 1.Mach* 5/30; Y podnioszy oczv fwych/ vyrzeli wielkie miefzanie y gotowanie *BudBib 1.Mach* 9/39, *Gen* 18/2, 22/4, 13, *Ios* 6[5]/1[13], *2.Reg* 13/34, *Zach* 2/1; *WujNT Luc* 16/23, s. 261 marg, *Ioann* 6/5. ~

»podnieść oczy (a. oczki), oczu« [*w tym: do Boga, Pana, majestatu (Pana) (8), ku Bogu (2), przed majestatem (= bożym) (1)*] = spojrzeć w górę, zwłaszcza nabożnie; zwrócić się do Boga w modlitwie [*zawsze z określeniem kierunku w górę*]; *levare oculos PolAnt, Vulg; levare a. sustollere oculos PolAnt* [*szyk zmienny*] (39:1): oglądáy iako Iezus mily nábożnie oczu w niebo podniofłwy dziękiie bogu oytztu fwému. *OpecŻyw* 53, 26v, 68, 143v; *MurzNT Luc* 18/13, *Ioann* 17/1; *RejWiz* 32; *BibRadz Luc* 18/13; *RejAp* 67, 114v; *RejPos* 22v, 46, 199v, 201v, 202 [2 r.] (11); *KuczbKat* 360; *RejZwierc* 260v; *BudBib Deut* 4/19; *BudNT Luc* 18/13; *SkarŻyw* 58, 310, 444, 583; Gdzie piŕze Ian ś. że tenże to Iezus podnioł oczu fwych ku niebu y rzekl. *CzechEp* 270; *ArtKanc* T9; niegodzienem/ ábym oczu do niebá podnioł/ prze rozliczność grzechow moich *LatHar* 140, 57, 145; A Celnik ftoiąc z dáleká/ niechciał ani podnieść oczu w niebo *WujNT Luc* 18/13, *Ioann* 11/41, 17/1; *CzahTr* K4 [3 r.].

»podnieść palce (a. dwa palca)« [*o przysiędze*] [*szyk zmienny*] (8): Thak nathen czałz Pułkarze Krolya yego mylosczy przyszygaly podnyowszy dwa palcza wfgdzą [*lege: wzgorę*] *MetrKor* 37/4; *GroicPorz* b4v, ov, x3; a czy swiatkowye wyfzy opifzany fzełznali [...] yedno staynemy slowy pot przifzegamy swemy a pot dvfzłym sbawyenyem palczye swoyę potnyowfzy *ZapKościer* 1584/44v, 1584/[49²]v, 50, 1585/68.

»podnieść na powietrze« (1): á wilk w zgorę ku niebu łeb podniofłzy ná powietrze toż dopiero wyie. *CzechEp* 37.

»podnieść proście« (1): Więć zalię potym s tego wnet leniftwo roście/ Ze y głowy nie może czáfem podnieść proście. *RejWiz* 30v.

»rękę (ręce) (a. rączkę) podnieść« [*w tym: na kogo, na co (2), do czego (1), aby (1)*] = *manus extendere HistAl* [*szyk zmienny*] (10): Daię wám to znamię/ iŕż ktorégotz iá potzaluię/ a na kogotz

pirwéy rękę podniofę/ tenci ieft *OpecŻyw* 84v, 24v; Dziewiąta przyczyna ciężkie⁸⁰ rodzenia, dla nieflufzne⁸⁰ dziecięcia z żywota wychodzenia/ á to iże obiema nogama/ albo iedną nogą albo kolanmi wychodzi, Ręczę ku gorze podnioflfi *FalZioł* V 17c, V 21a, 23b; gdy lewą rękę podniofl [manu sinistra elevata] aby tatarzyna vderzył tedy go drugi tatharzyn pod pachę oščzępem przebodł *MiechGlab* 12; *HistAl* G; *MurzHist* O; *BibRadz* I 33d marg; Oto zacni męże zwoiowáni. Zálnęli w fen twárdy nie ockniony/ Rąk niemogli podnieść do obróny. *KochPs* 112.

»podnieść rękę (ręce) (a. rączki), ręki, prawicę i lewicę« [w tym: do Pana (Boga) (a. imienia jego) (7), ku Panu (6), na co (1)] [modląc się lub wykonując inne czynności odwołujące się do Boga, też: wzywając bóstwa pogańskiego] = *levare manum PolAnt, Vulg; elevare dexteram et sinistram, extendere manum (a. manus) PolAnt; tollere manus Calag; elevare manibus Vulg* [szyk zmienny] (58:1:1): *OpecŻyw* 26v, 174v; *RejPs* 200v; *LubPs* Pv, P6, gg5v; *GroicPorz* n2; *KrowObr* 107v, 170; *Leop* 3.Esdr 9/47; Krzyknął podnioflrzy ręce/ o fortuna miła/ Profzę byś fwoy obyczay nádemną zmieniał. *RejZwierc* 3; A ták gdy Moizelz podniofl rękę fwą ná morze/ thedy Pan rozpedził morze *BibRadz* Ex 14/21, Gen 14/22, I 8a marg, *Eccli* 51/25, *Luc* 24/50; *BielKron* 29v, 77v, 147; *RejAp* 84, 86, 115v; Y gdy podnieficie ręce fwe ku mnie/ nie wyflucham was. *RejPos* 139v, 134v [3 r.], 135, 135v, 197, 202, 285, 349; O nędznefz to uffy y działá twoie y drabi twoi/ iefli tu drabow domá nie będzie/ coby [...] podniefli ręce fwoie ku Pánu fwemu. *RejZwierc* 262v, 191, 260v, 264, 264v, 265v; á (on) podniofl práwicę fwoię y lewicę fwoię ku niebu/ y przyślągł ná wiecznie żywiącego/ że [...] *BudBib* Dan 12/7; á ofiárownicy podnioflrzy ręce fwe w niebo [*protendentes manus in coelum*] wzywali onego ktory był wiecznym obrońcą narodu ich *BudBib* 2.Mach 14/34, 3.Esdr 8/72; *BudNT* *Luc* 24/50; *Calag* 127b; W Irzodku onego ognia S. Iágnielzka rozflzerziwfzy y podniowflzy ręce fwoie/ modlitwę táká czyniá *SkarŻyw* 70; náprzod weflziście w przyflonek chrzcielnice/ y ftoiąc ná zachod flyzflziście iáko wam kazano/ ábyście podniowflzy rękę/ zárzekáli fię flzátaná *SkarŻyw* 278, 31, 224, 335, 341, 436 (11); *StryjKron* 692; *GrabowSet* G2, H2v; á podnioflrzy ręce fwe [*elevatis manibus suis*] błogoflławił im *WujNT* *Luc* 24/50, *Apoc* 10/5; *SkarKaz* 242a.

»podnieść nad się« (1): *Erigere caudam falcata in sublime, Podnieść ogón w zgorę nád fię. Mącz* 350c.

»podnieść ku słońcu« (1): Ráyce przyflęgáią [...]. Wflzyfcy iedną przyflęgá/ podniowflzy dwa pálca ku Słońcu *GroicPorz* b4v.

»wyszej podnieść« (1): Kleknifz wyflzi podnieflz głowę Mow trzy kroć modly twé owe. *RejKup* m6.

»podnieść wzgorę, ku gorze« = *extendere ad altitudinem PolAnt; erigere in sublime Mącz* [szyk zmienny] (15:14): *MetrKor* 37/4; *OpecŻyw* 145v, 150v; Bywa theż nieflufzne rodzenie tym obyczaiem: iże dziecię vda fię nogami ku wyflzciu z žiwota: iedną nogą vkazuiącz fię z żywota/ á drugą nogę w żywocie zoftawiwfzi albo ku gorze podnioflrzy *FalZioł* V 21b, V 17c, 21b, 23b; *GroicPorz* ov; *RejWiz* 32; A podniowflzy wzgorę ręce [*elevatis sursum manibus*]/ padflly ná ziemię dáli czeńć á chwałę Pánu. *Leop* 3.Esdr 9/47; *BibRadz* *Eccli* 51/25; *BielKron* 30v, 77v; *Mącz* 350c; *RejAp* 86, 115v; *RejPos* 134v, 199v, 202, Ooov; *RejZwierc* 113, 264v; *SkarŻyw* 31, 310; *StryjKron* 692; *CzechEp* 37; *WujNT* *Ioann* 11/41; *CzahTr* K4 [2 r.].

Szeregi: [»podnieść i powdźwignąć«: Gdzie téż tyto rzeczy/ gdy się dziąc poczną/ podnieście (*marg*) weirzycie (-) wzgorę i powdźwignicie głowy wálze [*levate capita vestra*] *MurzNT Luc* 21/28 (*Linde*).]

»podnieść albo wyciągnąć« (1): *Orthopnea, recta spiratio, Niemoc á chorobá yeft nieyáka* gdy yeden nie może oddychać/ yedno podniowfzi álbo wyciągnawfzi fziyę. *Mqcz* 270c.

Przen (97) :

Zwroty: »podnieść głowę« = *doznać wywyższenia, podnieść się z upadku; radować się; levare caput Vulg, PolAnt* [*szyk zmienny*] (6): *Leop Zach* 1/21; złamałem iarzmo wálze/ á wywiodłem was żeście fzi z támthąd [*z Egiptu*] podniofzły głowy [*erecta cervice*] wálze. *BibRadz Lev* 26/13; *BudBib Zach* 1/21; *ArtKanc* A13v; *SkarKaz* 8a; *SkarKazSej* 668b.

»podnieść głowę« = *wbić się w pychę, nabrać pewności siebie; extollere caput PolAnt* (4): A ci ktorzi tobą wzgardzili podniefli głowę. (*koment*) To ieft pychę naprzeciwko nam. (-) *WróbŻółt* 82/3; *KrowObr* 167; *BibRadz Ps* 82/3; *RejAp* 10v.

»[*na co*] język podnieść« = *mówić rzeczy obraźliwe* (1): kthory [*urząd papieski*] ták wielki ieft/ iżeś śmiał ná koniec ná przybythek Pána á Stworzycielá twego/ ięzyk fwoy wżeteczny á fwowolny podnieść. *OrzList* c3v.

»podnieść w niebo« (1): mamy fie vczyć s przykłádu thego Iáwnogrzefzniká/ iż on nie wiele fzemrał/ iáko Licemiernicy czynią/ ále podniofzły oczy ferdeczne fwoie w niebo/ [...] bił pierśi fwoie *RejPos* 202v.

»podnieść nogi (nogę)« = *skierować kroki; przybyć dokądś* (1): Mużęc tedy od nich vciec/ Szkoda zem tu podniozł nogę/ Poydę zálię do fwych w drogę. *BielKom* F4; *LubPs* R2v; y podóśł Iáákok nogi fwe y przyfzedł do ziemie fynow wřchodu *BudBib* I 16a *marg*.

»nie śmieć podnieść nosa« = *nie zwracać uwagi, być obojętnym* (1): O nędzny báltwanie á mizerny naiemniku/ kthory widzifz tuż nie dáleko wilká [...] drapieżącego ftdko á owieczki Páńskie/ [...] á ty kryiefz łeb w ziemię/ á niefmiesz podnieść nofá fwego/ áby poczuł co ieft fzkodliwego *RejZwierc* 186.

»podnieść oczy [*na kogo* (1), *na co* (1), *nad kim* (1)]« = *o Bogu: wspomóc* (3): *LubPs* C3v; A iákoż tu Pan profzę cie ma podnieść oczy fwoie ná wřpomożenie náfze? *RejZwierc* 189v, 191v.

»podnieść oczy serdeczne« [*w tym: ku Panu* (1)] = *pomyśleć nabożnie* (2): A wřzákoż [*jawnogrzeshnik*] podniofzły ferdeczne oczy fwoie ku Pánu fwoiemu/ bił á fráfował pierśi fwoie *RejPos* 202, 202v.

»podnieść ogon« = *wbić się w pychę* (1): Dziwnie nas ták vwiodły ty fwieckie chćiwości/ Ze nędznik muśi leżec wřzędy potłoczony/ A ci co im fwiát fłuży podniefli ogony. *RejZwierc* 269v.

»nie śmieć ani palca [*na kogo*] podnieść« (1): *Holofernes* [...] wywołał áby żaden nie śmiał áni pálczá ná nię podnieść *RejZwierc* 154v.

»podnieść paszczkę [*na co*]« = *wbić się w pychę, okazać hardość* (2): Czemużeś ták rozfzyrzył fkrzydłá twe/ á podniofłes ná pychę/ ná płáč/ á ná fkażenie bliznie⁸⁰ fwego tę páłzczkę twoię? *RejPos* 163, 196.

bibl. »podnieść piętę [przeciw(ko) komu]« = zdradzić; *levare calcaneum PolAnt, Vulg (6): MurzNT Ioann 13/18; Kto pożywa zemną chlebá/ podnieście przeciwko mnie piętę swoię. Leop Ioann 13/18; BibRadz Ioann 13/18; CzechEp *3; WujNT Ioann 13/18, s. 360 marg.*

»podnieść prawicę, prawą, rękę, ręki« [w tym: nad kim (1), za kim (1), k czemu (= w jakim celu) (1)] = udzielić dobrodziejstw, obronić (zwykle o Bogu) [szyk zmienny] (2:2:1:1): á wżakoż zá pomocną á rátkiem Pána tego/ gdy on možná práwicę śwá podnieść raczy/ Inádnie wżyſcy wierni zoſtáná w pokoju *LubPs Z3v; RejZwierc 173v; Smierć przed oczymá/ y nieznośné męki: A niémáſz/ ktoby zá mną podniół ręki. KochPs 31, 74 [2 r.]; ArtKanc K4.*

»podnieść rękę (ręce), ręki« [w tym: na kogo, na co (25), nad kim (8), (na)przeciw czemu (3), przeciwko Bogu (1), na co (= w jakim celu) (3), k(u) czemu (2), aby, że (3)] = wystąpić przeciw komuś, wyrządzić coś złego, zaatakować, ukarać, przekląć [w tym: o Bogu (24)]; *levare manus Vulg; adicere a. elevare a. extendere, a. mittere manum, expandere volas PolAnt [szyk zmienny] (46:1): OpecŻyw 75v, 76; WróbŻołt 73/3, Z4; Táik iż ſtego beſpieczeńſtwá iuż podnieſli ręce ſwoie kocháiąc ſie w zuchwáſtwie ſwoym ſprzeciwncy mogli *RejPs 133, 122, 203v; RejJóz A8, L8, O8v; Iż tho Pan yeſt miłofierny á nye ná wyeki treſce/ A odmyenya frogą ręką ácz iá ná gnyew podnieſie *LubPs R5, E4v, Y3; Potym Pan rzekł Moizéſzowi/ Podnieſ rękę ſwą k ziemi Egipćkieu/ áby wyſzły ſzaráńce ná ziemię Egipćką *BibRadz Ex 10/12, 1.Reg 22/17, Ps 105/26, Is 10/32, 11/11; BielKron 67v, 73 [2 r.], 78v, 231, 246; RejAp 61; Co mu potym Dániel Prorok wykłádał/ iż Pan podniół rękę ſwoię ná vpadek á ná zginienie iego. *RejPos 185v; Gdyż wieſz iż też iuż był podniół nád onymi Niniwity rękę ſwoię *RejPos 193, 127, 188, 193, 196v, 198v (12); BiałKat 141; RejZwierc 12, 262, 265; BielSpr 39v; BudBib 2.Par 6/29, Ps 105/26; A pan rękę ſwą podniół/ że támże w piałczyſtych Puſtyniach poléc mieli *KochPs 161; Gdy przewaźny Tezeus prágnąc ręki podnieſć/ Ná frogi dźiw/ áłbo ſmierć/ áłbo czeſć miał odnieſć. *KochPam 81; GórnTroas 28.********

»podnieść ręce [ku czemu]« = okazać poſłuſzeńſtwo (1): Y podniółem ręce moie ku przykazaniu ktorem miłował *WróbŻołt 118/48.*

»podnieść rogi« = okazać hardość [szyk zmienny] (2): odmieło ſię ſzczęſcie Chreſciáńskie/ á náſtał pan złý Cefarz Iulian/ zá ktorym pogáńſtwo znowu rogi podnióło *SkarŻyw 273; Wnet ten/ który ieſt we wżytko vbogi/ Dźwignie ſwé myſli/ y podnieſie rogi. *GórnTroas 67; [GilPos 130].**

»podnieść rogi (a. poroże)« = wbić ſię w pychę (2): Táikže káždy pyſzny chłóip/ niewie co mu wádzi/ [...] Iedno chodzi podniółſzy poroże by Ieleń *RejZwierc 119; RejZwierc 263v.*

»podnieść rogi [na co]« = napaſć, zaatakować (1): á thoſz ci przyſli áby ie odſtráſyli/ áby ſtráćili rogi tych pogánów: ktorzy podnieſli rogi ſwe ná ziemię Iudćką [*quae levaverunt cornu super terram Iuda*] żeby iá roſproſyli. *Leop Zach 1/21.*

»podnieść skrzydła« = uſzkać moc (1): Ale wſáiący w Pánu oſwieżeią/ podniółá ſkrzydłá [*ascendent ala*] iáko orłowie/ pobiežá á nie ſprácuia ſię/ chodzić będą á nie ſtrudzą ſię. *BibRadz Is 40/31.*

»podnieść uszy (ucho)« [w tym: na co (3)] = ſłuchać z uwagą [szyk zmienny] (7): Słuchay pilnye narodye moy co mam mowić k tobye/ Podnyeſ wſy Izráelu á byerz w rozum ſobye *LubPs N3; RejWiz 97; OrzQuin Y2; RejPos 181; O iáko gorące ſerce y pilne vcho podniół Piotr ná ono zbáwienne zwiáſtowanie *SkarŻyw 595, 372, 560.**

»podnieść wzgorę, ku gorze« [szyk zmienny] (4:1): Snadź ná łprofnego Ołá gdyby gi [łañuch złoty] włożono/ Y temuby pocźciwość z dáleká czyniono. Wieręby to zyemiánin iście był nadobny/ Podniozłzy wízy wzgorę y Káłztelan godny. *RejWiz* 97; á łnadź dáleko nie ták iáko dzifiefyły ápoftołowie/ ktorzy [...] chodzą podniozłzy ku gorze rogáte głowy łwoie *RejAp* 10v; *RejPos* 196; *KochPs* 110 [2 r.].

3. *Wydobyć z grobu i uczynić przedmiotem kultu* [co] (3) : EVzebius Papięz rodem z Grecyey/ zá tego to łwięta Helená krzyż Kryłtułow w Ieruzálem podniołá *BielKron* 155.

Zwrot: »podnieść kości, relikwije« [szyk zmienny] (1;1): [Jan XXII] Podnioł też tám reliquie Tomalzá Aqwinatá mnichá zakonu Dominikow. *BielKron* 186, 363.

4. *Ukrzyżować* [kogo] (2) : Rzekł im tedy Iefus: Gdy podniešiećie Syná człowieczego [Cum exaltaveritis Filium hominis]/ tedy poznaćie żem ia ieft *WujNT Ioann* 8/28.

podnieść na czym (1): Dziękuię Iezu Chryłte yżęš mię ná tym znáku łwoim podnieść dopuścił. *SkarŻyw* 126.

5. *Zbudować* [w tym: co (6)] (7) : Iakosmy my wyednalj ysz łlachathny kruczkwycz (szregul) woczyech szregul myal podnyesz ploth na pyerwszem myeszczv kády przoth sztal *ZapWar* 1510 nr 2075; Cźterdzieſci ij łfełtz lát łtawion ten kołciol/ a ty we trzech dnioch chcełł go podniełtz. *OpecŻyw* 73; Atollere arcem tectis, phrasis Poëtica, pro aedificare, Podnieść áłz do dáchu. *Mącz* 457d; Iako Alexander przykazał podnieć łlup álbo filar marmurowy ná známię zwycięłtwá. *HistAl* K5v, L3v; *BielKron* 90; *HistRzym* 108v.

6. *Podwyższyć wysokość, nadbudować; exstruere, tollere* *Mącz* [w tym: czego (4), co (1)] (5) : Opráwił miáłto/ mury drugiem i obtoczył á drugich podnioł *BielKron* 55.

Zwrot: »podnieść wysoko, wyszszej« = *exstruere in altitudine, tollere altius* *Mącz* [szyk zmienny] (1;1): Aggerem in altitudine extruere, Wyłoko podnieć groblá. *Mącz* 422d, 457c.

Przen (2) :

Zwrot: »podnieść koryt(k)a« [w tym: komu (1)] = *zmniejszyć rację żywnościową; deducere cibum* *Mącz* (2): Cibum deducere, Vyąć obroku/ Podnieć komu koritká *Mącz* 52c, 96c.

7. *Podwyższyć poziom wody* [w tym: czego (1), co czym (1)] (2) : Iełliby tész v onéy Rzéki były brzegi wyłokié/ tedy mušifz wodę Iázem podnieć *Strum* Dv, H4.

[*Zwrot*: »wysoko podnieć«: iż p. Bychynsky po przodku swym tego stawu wysoko podniósł i zalał im łáki i pasze *LustrSand* 135.]

8. *Podwyższyć opłatę* [w tym: czego (1), co (1)] (2) : y temu czyie było/ puł grzywny/ á łádowi tákże pułgrzywny práwem przekonány niech zápláci. Y tu trzebá tákę podnieć. *SarnStat* 680.

Szereg: »podwyższyć albo podnieć« (1): Praecium amplificare, Mytá podwyżłzzyć/ álbo Podnieć. *Mącz* 8b.

9. *Wzmóc* [co] (5) : *ActReg* 148; Y podnioł vpádłá moc zbáwienia náłzego *ArtKanc* A17v; *SkarJedn* 173.

Zwrot: »podnieć ku gorze« (1): Podniefie ku gorze moc Kryłtułá łwego *LubPs* hh2v.

Szereg: »podnieć a podwyższyć« (1): Władnáć małz łławá Władzyłłáwie/ áby iá z narodem y ludem twoim podnioł/ á poniżoną podwyżłzzył. *SkarKaz*)(4).

10. Wywyższyć [*w tym: kogo (55), co (6)*] (63) :

a. Wywyższyć społecznie (58) :

Zwrot: »wyszej podnieść« = *zaznaczyć czyjąś wysoką pozycję* (1): *zawołał Woźny. Sláchetny pánie (y miánował go) ftawaj do práwá: á flugá ieden z onych dwu chcąc páná wyźljez podnieć rzekł do Woźnego. Nie fláchetny małz mowić/ ále vrodzony. GórnDworz Q5.*

Przen (1) :

Zwrot: »podnieść nad wszytki wysokości gor świata tego« = *wziąć do królestwa niebieskiego* (1): *A obiecuie cie podnieść nád wśytki wyfokości gor fwiátá tego RejPos [226]v.*

α. Dać znaczenie, szczęście, bogactwo; wspomóc w nieszczęściu (zwłaszcza o Bogu i losie); *erigere Vulg, PolAnt, Mącz; exaltare, resuscitare, sublevare PolAnt (38) : LubPs X3v; BibRadz Ps 40/11, Iac 5/15; [papież Mikołaj III] dom Vrfynow podnioł/ y wiele dobrodzyeyftwá drugim czynił BielKron 184v, 83; RejAp 106v; RejPos 74; A chociaź lie zda iż kto vpadł iuź w fwey rzeczy. Przedfię go on podniefie á wyrwie s trudności HistLan Cv; Aliści fkóro fczęścié trochę go podniešie/ On zaráz wnet oczymá náiu rad przeniešie. PudlFr 65; SkarKaz 82b.*

podnieść czym (2): *Maieftatu twego pokornie profimy aby zeřlać racził anioła twe⁸⁰ znieba/ ktori żeby nas flugi twoie w vcífkoch y wpotrzbach robiącze twoim pociefzeniem podnioł TarDuch Dv; Iędrzeiu Święty otrzymay nářzym grzechom odpulfztzenie/ podnieś nas przytznámi twoimi. KrowObr 162v.*

W przeciwstawieniach: »podnieść ... złożyć (2), pogrążyć, potłoczyć, potłumić, stargnąć, strącić, ucisnąć, unizzyć, upuścić, zrzucić« (11): *BielKom F5v; Ten [Bóg] kogo chce vmye podnieć y vmie też potłoczyć LubPs R4, Y5v; Stárgnął mocarze z ftolic/ á podnioł pokorne. BibRadz Luc 1/48, Ps 59 arg, Ez 21/26; BielKron 214; GórnDworz D3; RejPos 127v; GrabowSet E4v; A my o pospolitym rádzác/ ieden ftan vcífnąc/ á drugi podnieć chcemy. SkarKaz 669b.*

Zwroty: »z nędze podnieść« (1): *chudzinek belo wiele rodzini yego/ ktore miał znedze podnieć vola PaprUp G3v.*

»podnieść upadłego, ubogiego, nędznego« = *erigere pauperem Vulg, sublevare humilem PolAnt; erigere afflictum Mącz [szyk zmienny] (4:2:1): WróbŻółt 112/7; LubPs B3; Pan thák mowi/ Zdeym cząpkę/ ftárgni koronę/ ktora iuź nigdy tákowá nie będzie/ Bo podniołę vpádłego á zrzucę wywyźzonego. BibRadz Ez 21/26; Mącz 350c; A tego vbogie⁸⁰ Bog podniosł/ gdyź go vczynił pánem w ráiu HistRzym 69; ArtKanc Qv; CzahTr B.*

»wyszej podnieść« (1): *Im cię wysłzėy podniešie/ y w możność vřtroi Fortuná/ tym lie tobie niżėy kłásć przyřtoi. GórnTroas 22.*

Szereg: »podnieść a wřlawić« (1): *przeřlawná Piotrá twego ftolicę Kořcioł S. Rzymřki/ rácz podnieć á wyřoce wřlawić. SkarJedn 151.*

W przen (7) : *Iáko y Dawid będąc tu ná ziemi/ wołá do niego: Iź práwicá twoiá miły Pánie podniołá mnie RejPos 78.*

Zwroty: »podnieść z gnoju, dołu, prochu« [*szyk zmienny*] (2:1:1): *et de stercore erigens pauperem. Pan bog ięft wzbudzaići ź [!] źiemie człowieka niedoftatecznego/ á z gnoiu podnioł vbogiego.*

WróbŻolt 112/7, mm 4; To mowi Pan Bog/ podniołem cię s prochu/ á tyś chodził drogámi Hieroboám *BielKron* 83v; *RejPos* 227.

»podnieść pod obłoki« (2): *LubPs* Y5v; [*fortuna*] ma tho łobie zá igrzyłko podnieść kto lie iey podoba/ áż pod obłoki/ [...] á záfię pograżyc do dná *GórnDworz* D3.

»podnieść wzgorę« (1): Czáfem ye ták podnyełye wzgorę pod obłoki/ A czáfem ye vpuści w padół ták głęboki *LubPs* Y5v.

»od ziemié podnieść ku niebiosom« (1): Nie może bydz cnotliwy ten, kogo od ziemié Podniołá ku niebiofom. *CiekPotr* 72.

Przen (1) :

Zwrot: »podnieść upadek« (1): podnieśmyż ten vpadek [*Erigamus deiectionem*] narodu śwego/ á walczmy zá lud náż *BudBib* 1.*Mach* 3/43.

β. *Nadać wyższy status społeczny* (2) :

Zwrot: »na wyszy stan podnieść« (2): áby wedle załug y dziełności koždého nam to było wolno/ [...] káždého z nich ná wyszy ftan y opátrzenie wyszéz podnieść [*ad statum et conditionem altiozem promovere JanPrzyw* 43] *SarnStat* 942 [*idem*] 323.

γ. *Powolać na wysokie stanowisko, zwłaszcza ogłosić władcę* (16) : Tám Arcybiskup kazał podnieść Semowitá/ á obiáwił krolem Polfkim być wybranym. *BielKron* 379, 330v.

podnieść na co (13): *RejAp* 131v; Was P. Bog podnioł ná wyłokie vrzędy *SkarKazSej* 665b. *Cf Zwroty*.

cum inf „być” *kim* (1): Iwan Wáfilewic Syná iego á Wnuká śwego Dimitrá/ iák Herberstein piŕze/ náznaczył/ y zwykłymi Ceremoniámi podnioł/ po śmierci swoiey być wielkim Xiędzem Moŕkiewfkim *StryjKron* 692.

Zwroty: »z gnoju podnieść« (1): Powiádáią iŕz była iedne^{go} gošcinne^{go} goŕpodarzá corká tá Helená [...] ktorá Pan Bog z gnoiu ná krolewftwo podnioł *SkarŻyw* 398.

»na (Wielkie) Księstwo (Litewskie), na Krole(w)stwo (Polskie) podnieść« [*szyk zmienny*] (6:2): *SkarŻyw* 398; y byłyby ty dwie Monarchie pod iednego rofkázowánim/ gdyby Alexandrá wzięli/ ktorego iuŕz byli Panowie Litewfcy ná Wielkie Xięstwo Litewfkie podniefli *StryjKron* 667, 175, 360, 472, 567, 592 [2 r.].

»na stolec (a. stolicę) podnieść« (3): Po XXII. roku iego pánowania zá żywohá fyná śwego Amurátá ná ftolec páńftwá śwego podnioł *BielKron* 239v, 87; *StryjKron* 350.

b. *Kanonizować; w religii pogańskiej: uznać za boga; consecrare Mącz* (5) : Ten [*Aleksander IV*] podnioł świętá Klarę wczennicę świętego Fránciszka z Afyzyey. *BielKron* 183v, 183v; *Mącz* 363c.

Zwroty: »za boga podnieść« (1): tam vmarł [*Pitagoras*] gdzie ziego domu koŕcioł wczyniono y iego za Boga podniefiono *BielŻyw* 32.

»za świętá podnieść« (1): Ten [*Grzegorz IX*] teŕz Elżbietę Węgiefką krolewnę zá świętá podnioł. *BielKron* 183v.

11. Wbić w pychę (3) :

Zwrot: »podnieść w pychę [kogo, co]« [szyk zmienny] (3): A fkađ że to tedy Papiężowi przyfło? Od onego pyłznego oycá Dyabłá/ kthory podniofłwzy flugi fwoie wpychę/ zefromocił Páná Iezu Kryftá pokornego/ y Apoftoły iego. *KrowObr* 35; *RejPos* 127; *KuczbKat* 425.

W przen (1) : Zrzucił krolową onę/ podniofłwzy iej myfl w pychę/ z máieftatu á s ftolcá krolewfkiego onego *RejPos* 127.

12. *Zesłać, stworzyć; elevare Vulg, PolAnt* [kogo, co] (6) : Y dawales flýflec glos twoy wielekroc przebranem fwoiem y obiecowales iem podniefc mocárzá znárodu ich *RejPs* 132; *RejPos* 296, 298.

podnieść na kogo (2): Y podniefie Pan nieprzyaciáele Rafynowe ná niegoz *Leop Is* 9/11; *BudBib Is* 9/11.

W przen [komu] (1) : Y podniofl rog zbawieniá nám/ w domu Dawida dziecięcia fwégo. *OpecŻyw* 12v.

13. *Uczynić, wszcząć; inferre Modrz, Vulg; magnificare Vulg; exaltare, statuere, suscitare PolAnt; discernere Modrz; movere Calag* [co] (60) : Lecz przymierze podniofę z Izáákiem ktore⁸⁰ vrodzi tobie Saráh *BudBib Gen* 17/21, *Ps* 77/5.

podnieść (na)przeciw(ko) komu (27): *OpecŻyw* 92v; *WróbŻoIt* 40/10; iz on rozpieráiac fię o cíele Moizelfzowym z fzátánem/ nie śmiał/ przeciw niemu/ podniefc fądu bluźnierzfkiego/ to ieft/ nie śmiał mu złorzeczyć *CzechEp* 99; *WujNT Iudae* 9. Cf »wojnę podniefc«.

podnieść na kogo (17): *BielKron* 234, 237v; A nie tyloś to wczynił/ áles y czáfu pokoiu/ wielgie przenafláadowanie ná Bogá y kościoł iego podniofl. *SkarŻyw* 90. Cf *Zwroty*.

podnieść nad kim (1): gdi był Pan Bog podniofl frogą plágę fwoię nád ludem onym fprzećwim woley fwoiey *RejPos* 202.

W charakterystycznych połączeniach: *podniefc plágę, podszczepienie, posługę, przenafláadowanie, przymierze, sąd* (2), *spisek, świadectwo, zdradę*.

Zwroty: *praw.* »gwar podniefc« = *dokonać przed sądem symbolicznego gestu (przez podniesienie palca prawej ręki zawiniętego w rękaw) dla zapewnienia, że nie zmieni się treści skargi wniesionej przeciw pozwanemu* [szyk zmienny] (4): Skaże Sędzia/ iże Powod ma podniefc Gwar wedle Práwá. *GroicPorz* v2v, v2v [3 r.].

praw. »podniefc pozew« [w tym: *na kogo* (1)] [szyk zmienny](3): Gdy roki przypádły/ podniofl *creditor* pozew á pozwany wnet z onem *decretem* ná ftoł *GórnRozm* F2v, F2v; *Paprup* I3.

»wojnę, walkę podniefc« [w tym: *przeciw(ko) komu, czemu* (23), *na kogo* (13), *z kim* (1)] = *pugnare, venire in bellum PolAnt; bellum discernere a. inferre Modrz; movere bellum Calag* [szyk zmienny] (33:10): *Diar* 23; *RejZwierz* 12v; *BibRadz Ex* 1/10; ále iz rádá á ięzykiem Demofthenefowym/ walkę onę byli Attykowie przeciwko Philipowi podniefli: przeto Philip nie Attyki ále fámego Demofthenefá/ zdał fye fobie ná głowę porázić *OrzRozm* Q3; *BielKron* 104, 106, 220, 235v, 236, 236v; *GórnDworz* Ii4v; *WujJud* 3; *BudBib* 1.*Mach* 11/15, 2.*Mach* 7/19; *CzechRozm* 251v; *ModrzBaz* 93v, 104, 104v [2 r.], 110v, 128; *Calag* 315b; Olech ná Drewlany woynę podniofl. *StryjKron* 120 *marg*, 129, 130 [2 r.], 190, 195, 502 (13); ze Venetowie przifelali doniego Pošli fwoie poštepuiac mu piec Seth Ludu zdrewi gdibi tilko bel podniofl woine z Zigmuntem Krolem Wegierfkiem *Paprup* C2; *Phil* S; *OrzJan* 82, 106, 107, 118, 119, 120.

14. Złożyć [co] (2) : iáko y Frederyk trzeći podnioł biłkupłthwo Wiedeńskie w Rákułskiey ziemi. *BielKron* 282; Piotr [...] podnioł ftolicę Rzymfką/ ná ktorey żywotá tego fkończyć raczył. *SkarJedn* 94.

15. Podjąć, odebrać, pokwitować odbiór pieniędzy; recipere JanStat [w tym: co (26)] (31) : *UstPraw* Hv; a gdy on według wimiary a okazania za swe doftanie od pieniędzy ktore w Areftowaniu íą, komu nalieżeć będą, a prawo nakaże, wolięń będzie podnieść. *ZapKoscier* 1579/2, 1579/2v, 3, 1580/9, 11v, 1581/6 (23); [ci dwaj bracia Jana Gryza, [...] to jest Jan i Stanisław, wyznali dobrowolnie, iż podnieśli bliskość swoją, co na nich należało *KsięgaSądIwk* 1584 nr 68, 1584 nr 78].

[*podnieść od kogo*: Marcin Nowak stojąc oblicznie przed naszym prawem wyznał dobrowolnie, iż podniósł od Macieja Nowaka długu trzy grzywny. *KsięgaSądIwk* 1584 nr 63, 1584 nr 63.]

W charakterystycznych połączeniach: podnieść [ile] groszy, [ile] marek (2), pieniądze (10), sumę (2), [ile] złotych (4).

Zwrot: »ręcznie podnieść« (3): Item deposit tho iesth pieniądze perly zlotho srebro osthale po nyeboszcz(yku)(e) Dorothy Russieczkiei cziothcze ych własney, [...] ma przyssyącz sam w pierwsse Roki przisle Blonskie yz tych rzeczy korzysczy nyma. Any ręczne podniosł *ZapWar* 1550 nr 2666, 1548 nr 2667 [2 r.].

Szereg: »(nie) wziąć, (ani, i) podnieść« [szyk 5:1] (6): *ZapWar* 1532 nr 2400, 1548 nr 2667 [2 r.]; *ZapKoscier* 1580/15; aż do śmierci íwéy w dobrách dziedzicznych ktorychkolwiek pánowác y miełzkác będzie mógl/ náznaczywłszy tylko íynom íwym przerzeczonym część/ którą po máłce ich względem połágu álbo małżeńftwá wziął y podniósł [*tulit et receipt JanStat* 558] *SarnStat* 588 [*idem*] 631.

16. Unieważnić; tollere JanStat [w tym: co (2), czego (2)] (4) : My dopiro zradami nálfemi y z połly Ziemiemi vedlia sprawy Commifarskiey niektore lífty podniefiemy a niektore vmiarkvyemy a zołtavimy *ComCrac* 13; Gdyby kto ftáwił świádki záklęte ku iákemu świádectwu y dowodowi/ A ítroná przeciwna nágániłaby im/ tym iż íą w kłátwie/ [...] Tedy ten co ie klnie/ ma im kłátwy podnieść dla onego świádectwá/ A ielliby im kłátwy niechćiał podnieść/ tedy [...] *UstPraw* C4v; [*AktaSejmikPozn* 1590/133].

Szereg: »złożyć i podnieść« (1): á tám my Miłtrz y Zakon przerzeczony wzięwłszy piérwéy wiadomość o włożeniu nowego Clá y íkládu przerzeczonego przez połly náłze to co będzie nowego y niezwyčajného zložymy y podniefiemy [*deponemus et tollemus JanStat* 906]. *SarnStat* 1122.

17. Złożyć ofiarę sakralną; elevare, levare Vulg [co] (5) : Ktory wzięwłszy [!] báránká zá grzech y kuáterkę oleiu/ y podniefie wfićko połpołu: á zábiwłszy báránká/ krwią iego pomáże koniec vchá práwego/ temu kthory fie czyści *Leop Lev* 14/24.

Zwroty: »podnieść ofiarę« (1): Powiáda historia/ iż íkoro podnioł ony ofiáry swoie [...] / síłtał fie wneth thák okrutny grom nád onemi woýłki Filiłtińskimi *RejZwierc* 264v.

»podnieść przed Panem, przed oblicznością pańską« = *levare a. elevare in conspectu Domini a. coram Domino Vulg* (2:1): I wziął mófthek z báráná poświęcenia podnioł go przed Pánem *Leop Lev* 8/29, *Lev* 8/27, *Num* 6/20.

18. [Zanieść [co do czego]: Przed tym sądem zagajonem stanąwszy oblicznie Jan Janawa, który był obwinował Piotra Duszka, szwagra swego, o pieniądze niepewne, aby je ten przerzeczony Piotr miał znaleźć i podnieść do komory swojej. *KsięgaSądIwk 1584 nr 81.*]

19. Zniweczyć, pozbawić [w nawiązaniu do przekładu z Biblii, *Apoc 6/4*] [co] (5) :

Zwrot: »podnieść pokoy na ziemi« (5): A wyłzedł potym drugi koń płowy/ á fiedzacemu ná nim/ daná ielt moc áby podniołł pokoy ná ziemi [cf áby odiał pokoy z ziemie [sumere pacem de terra] *WujNT Apoc 6/4*]/ á iżby fie ludzie łpołu bili *RejAp 56v, 57 [2 r.], 57v, Ee3v.*

20. *Zwroty o różnych znaczeniach (33) :*

»podnieść głos, głosu« [w tym: do Pana (2), ku Bogu (2), do nieba (1), ku niebu (1); wyszszej (1)] = odezwać się, zawołać, zwykle głośno; *elevare a. levare vocem Vulg, PolAnt; extollere a. sustollere vocem PolAnt; intendere vocem Mącz [szyk zmienny] (26:3): HistJóz D4; MurzNT Luc 11/27; LubPs K3v marg, V3; Ale łtoiać Piotr z iedennaścią/ podniołł głofu łwego Leop ZZ3v, 1.Reg 11/4, Job 38/34, Ez 21/22, Act 22/22; BibRadz Is 10/30; Mącz 445a; RejPos [77], 212v; A napilnieyše głofy ktorych nam potrzebá/ Abychmy ie napilniey podniełli do niebá. RejZwierc 253; RejPosWstaw [143³]; BudBib Gen 29/11, 2.Reg 13/36, Ez 21/27[22]; BudNT Act 2/14; KochPs 41; ArtKanc I7v; A my więc ná twoy przyiazd chorągwie wyniešiem/ Y zá cię ku niebu głofzy łwe podniešiem *KmitaPsal A5; WujNT Luc 11/27, 17/13, Act 2/14, 4/24, 14/10, 22/22.**

~ *W porównaniu (1):* Podnieš głos thwoy iáko trąbę *KrowObr 134.*~

»podnieść [= rozwinąć] żagiel (żagle)« = *levare artemone Vulg; veliflcare Calep (4): Leop Act 27/40; Y odiałwzy panwie od łtyru/ á podniołłzy mnieyłzy żagiel [sustollentes artemonem]/ pušćili fie zá wiatrem ku brzegowi. BibRadz Act 27/40; Calep 1107a; WujNT Act 27/40.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (6) :* Extendere, podnyescz *BartBydg 220; Calag 38a, 40b, 161a.*

Zwrot: »wzgorę, na wysz podniešć« = *levare a. tollere in sublime Mącz (2): Levare in sublime, Wzgorę podniešć. Mącz 190a, 457c.*

Synonimy: **1.** podźwignąć, podjąć; **g.** podkasać; **h.** nastawić, nastoperczyć; **2.** wyciągnąć; **4.** ukrzyżować; **5.** pobudować, postawić, zbudować; **8.** podwyższyć, wywyszszyc; **10.** podwyższyć; **a.** wsławić; **γ.** mianować, naznaczyć, nominować, obrać, postanowić, wybrać; **b.** kanonizować; **12.** przysłać, przywiešć, sprawić, uczynić, zesłać; **13.** wszcząć; **14.** założyć, **15.** odebrać, podźwignąć, podźwignąć, wziąć; **16.** skasować, złożyć; **17.** ofiarować.

Formacje współrdzenne cf NIEŚĆ.

Cf **PODNIESIENIE, PODNIESIONY, PODNIOŚLY**

KW, MM